

Z erbovních náhrobníků českého Slezska jsou desce Martina Šípa časově nejbližší dva ženské náhrobníky v kostele v Hlučíně, doposud považované za nejstarší sepulkralie této oblasti s českými nápisy. Byť jedna z nich, Markéty Zvolské ze Starohlivic, se datem smrti hlásí do roku 1522, vznikla patrně až o celé desetiletí později, neboť vykazuje naprosto shodné rysy s vedlejším náhrobníkem Kateřiny Fulštejské ze Zvole, zemřelé v roce 1533.¹³ Obě desky se však kamenickým zpracováním s náhrobníkem Martina Šípa z Bránice nedají vůbec srovnávat. Ten je naopak dílem velmi zručného tvůrce, který si zdařile dokázal poradit s modelací erbu, ať již u figur růží ve štítě, či v případě erbovních překryvadel. Z hlediska zvolené koncepce erbovního náhrobníku nevybočuje Martinova deska z obvyklého schématu užívaného na přelomu 15. a 16. století, což lze doložit například náhrobníkem Jana Bartošovského z Ochab, zemřelého v roce 1496, z nedalekých moravských Bartošovic, který se ale dochoval jen ve starší kresebné dokumentaci,¹⁴ či náhrobníkem Václava z Bystřice, zemřelého o rok dříve, který je dnes deponován v lapidáriu olomouckého muzea.¹⁵ Každopádně však její nálezy a identifikace představují významné obohacení doposud velmi sporého fundusu pozdně gotické náhrobní plastiky českého Slezska.

¹³ MÜLLER, Karel, 1999 (cit. v pozn. 1), s. 172–173.

¹⁴ MÜLLER, Karel – POLÁCH, Radek – ZEZULČÍK, Jaroslav, *Kamenné svědectví minulosti. Heraldické památky Novojičínska*. Nový Jičín – Praha 2008, s. 17–18.

¹⁵ HLOBIL, Ivo, 1999 (cit. v pozn. 1), s. 369.

Kostel Narození sv. Jana Křtitele v Českém Rudolci jako pohřebiště nižší šlechty*

Zdeňka Míchalová

The Church of the Nativity of St John the Baptist in Český Rudolec as a burial ground of the lower nobility. The Late Gothic church of the Nativity of St John the Baptist in southwest Moravia was a significant cemetery of the knightly families of the Drhs of Dolany, the vladyks (lowest rank of the nobility) from Maříž, Hodickýs from Hodice and the Hodějovskýs from Hodějov in the period of the 15th and 16th centuries. In the period of the 1480s, when the Rudolec estate was administered by Václav from Maříž, the church was rebuilt into a two-nave following the model of the church of St. James in Telč, reconstructed by the lords of Hradec. Václav of Maříž apparently also had the church furnished with murals and purchased a painted altar and baptistry. The church also houses his tombstone from 1480, which was built still during Václav's life, and the tombstones of other members of his family. The example of the activities of Václav from Maříž demonstrate the local variation of artistic patronage in the Jagiellonian Period. In 1582, a stucco epitaph was created in the church of the family of the knight Jan Hodějovský of Hodějov, which was headquartered in the neighbouring village of Markvarec. The artistically high quality, monumental memorial depicting Jan Hodějovský with his wife and children in life size is unique in the use of polychrome stucco in the context of our Renaissance sepulchral sculpture. The closest analogy are the stucco figures of Zachariáš of Hradec and Kateřina of Valdštejn on the tomb in the funeral chapel of All Saints at the chateau in Telč. A close friendly connection is also documented between the commissioners of the two sepulchral monument, Jan Hodějovský and Zachariáš of Hradec. The formal similarities of both works are so close that the same author can be considered. The church of the Nativity of St John the Baptist in Český

Rudolec, which functioned under the patronage of the local knightly nobility, testifies to the hitherto very little researched demands of the lower aristocracy for artistic representation. At the same time, in sepulchral monuments information is stored about members of knightly families, to whom only a minimal number of written sources are related.

Keywords: sepulchral monuments, Český Rudolec, Bohemia, 15th and 16th centuries

Kostel Narození sv. Jana Křtitele v Českém Rudolci leží na jihovýchodním okraji regionu Jindřichohradecka, na území, které bylo spravováno většinou nižšími šlechtici a do počátku 17. století obklopeno převážně statky pánů z Hradce. Jedná se o dvoulodní stavbu zaklenutou křížovými klenbami s pětibokým presbytářem zaklenutým hvězdicovitou žebrovou klenbou, k němuž se ze severní strany přimyká kaple sv. Barbory. V kapli, která představuje nejstarší část stavby, se dochovaly nástěnné malby s výjevem z legendy sv. Barbory, českých patronů či scénou zachycující kněze sloužícího mši za účasti patronů, přibližně datované do poloviny 14. století.¹ Presbytář a dvoulodí se považují za výsledek přestavby provedené v období osmdesátých let 15. století, která byla inspirována dvoulodní dispozicí farního kostela sv. Jakuba v Telči.²

Českorudolecký kostel představoval v pozdním středověku a na počátku raného novověku centrum poměrně velké farnosti a sloužil jako pohřebiště místním šlechticům, o čemž svědčí řada v něm uchovaných náhrobníků z období 15. a 16. století a jeden renesanční epitaf.³ Většina sepulkrálních památek je v současné době nainstalovaná v západní části dvoulodí v prostoru pod kruchtou, kde je z devíti žulových náhrobků

¹ Pro monografické zpracování maleb v kapli sv. Barbory viz VYŠOHLÍDOVÁ, Marie, *Nástěnná malba v Čechách ve 14. století. Český Rudolec a Jindřichův Hradec* (diplomní práce). Ústav dějin křesťanského umění KTF UK, Praha 2011.

² NEKUDA, Vladimír, *Kulturní vývoj. Umělecké památky. Dačicko a Slavonicko. Památky církevní*. In: Vladimír Nekuda (ed.), *Vlastivěda moravská. Dačicko – Telčsko – Slavonicko*. Brno 2005, s. 551–561 (zde na s. 555–557).

³ Přehled všech dostupných náhrobníků včetně prepisů nápisů podává TIRAY, Jan, *Vlastivěda moravská. Slavonický okres*. Brno 1926, s. 207–212. Přepis textů části náhrobků a epitafu obsahuje již Cerroniho soupis moravských sepulkrálií, viz Moravský zemský archiv, fond G12 – Cerroniho sbírka, kniha č. 79, Jan Petr Cerroni, *Monumenta Sepulchralia et Inscriptiones in Moravia*, 1799, f. 107v–108r.

Obr. 1. Náhrobek Václava z Maříže, 1480

Obr. 2. Epitaf rodiny Jana Hodějovského z Hodějova, 1582, celek před restaurováním

sestaven široký schod. Patrně jde o výsledek úpravy interiéru v roce 1681, kdy měl být dle zprávy ve farní pamětní knize kostel opraven, a při té příležitosti byly některé náhrobky zapuštěny do země a jiné rozptýleny po hřbitově.⁴ Z náhrobníků uložených pod kruchtou jsou tři nečitelné, čtyři prokazatelně vznikly v 15. století a dva v 16. století. Nejstarším je náhrobek vladky Jana Drhy z Dolan, vlastníka panství v letech 1446–1464, na němž je patrný znak s parožím a jméno zemřelého. Dále se v podkruchtí nacházejí náhrobky členů rodiny vladky z Maříže: Oldřicha z Maříže z roku 1482, Václava z Maříže s datem 1480 a Václavovy manželky Kateřiny ze Sedlce s letopočtem 1470. V severozápadním koutě je pod zpovědnicí ukryt náhrobek, z něhož je patrná jen malá část s čitelným letopočtem 1566.⁵ Při vstupu na kůr se nacházejí dva značně ošlapané náhrobníky menších rozměrů, na jednom je zřetelný pouze letopočet 1580, druhý je nečitelný, ale dle motivu rohů, zřetelných v klenotu erbu, jej lze spojit s rodinou Hodických z Hodic, která spravovala panství ve druhé polovině 16. století. Další dva takřka nečitelné náhrobky, dle erbů náležející Hodickým, jsou osazeny v severní stěně dvoulodí. Poslední náhrobní deska spojená s rodem Hodických je uložena při severní stěně presbytáře a slouží jako kryt vstupu do krypty pod kaplí sv. Barbory. Jedná se o erbovní náhrobník Václava Hodického z Hodic a jeho dvou manželek Kateřiny Hodické z Markvarce a Aleny Hodické ze Sedlce. Krom náhrobníků patřících vlastníkům rudoleckého panství se v kostele dochoval monumentální epitaf z roku 1582 rodiny Hodějovských z Hodějova, kteří neměli k Českému Rudolci majetkový vztah, ale sídlili v přifařené obci Markvarec.

⁴ Farní kronika se ztratila v období druhé světové války, její obsah však stručně zprostředkovávají předválečné výpisky dr. Hosáka, viz Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, Archiv bývalého Státního památkového úřadu pro Moravu a Slezsko, fond Církevní památky, karton Český Rudolec, složka farní kostel Narození sv. Jana Křtitele, nefol. Hřbitov se v centru obce okolo kostela rozkládal do roku 1833, pak byl přeložen na návrší nad obcí ke kapli sv. Kříže. Další náhrobníky, jež se mohly vně kostela nacházet, se nedochovaly. K přeložení hřbitova viz WOLNY, Gregor, *Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften, Brünnner Diöcese, III. Band.* Brünn 1860, s. 277.

⁵ TIRAY, Jan, 1926 (cit. v pozn. 4), s. 212, zmiňuje, že pod lavicemi se nachází nepřístupný náhrobek s erbem Hodějovských. Hypotéza, že pod zpovědnicí by se mohl nacházet náhrobek Arkleba Hodějovského z Hodějova, který zemřel v roce 1566, byla vyvrácena. Při částečném odhalení kamene bylo shledáno, že se na něm nachází značně ošlapaný erb patrně s motivem raka.

Nejvýznamnější osobou spjatou s dějinami kostela je bezesporu Václav z Maříže, hejtman a purkrabí na Telči ve službách Jindřicha IV. z Hradce, který získal českorudolecké panství roku 1464 po Janu Drhovi z Dolan. Jeho náhrobek je umístěn na nejexponovanějším místě kostela, přímo naproti západnímu vstupu. Ve středu žulové desky se nachází jednoduchou rytou lineární kresbou provedený znak s kolem se šesti loukotěmi ve štítu a se stejným motivem v klenotu. Pozoruhodnou skutečností je, že text vytesaný po okrajích náhrobku není kompletní. Není to ovšem důsledek ošlapaní desky, nýbrž záměrně vynechané místo s nedokončeným letopočtem a bez udání dne smrti.⁶ Římskými číslicemi uvedený rok 1480 tak můžeme považovat za rok vzniku náhrobníku. Václav z Maříže prokazatelně žil ještě v roce 1494, když učinil nadaci pro oltář sv. Deseti tisíc rytířů v kostele sv. Jakuba v Telči, který založil v roce 1486.⁷ Hlavní fundátorské aktivity Václava z Maříže lze vysledovat v Českém Rudolci. S obdobím jeho působení v osmdesátých letech 15. století je spojena výše zmíněná přestavba kostela na dvoulodí a také jeho vybavení mobiliářem a nástěnnými malbami. Pozdně středověké malby jsou ve dvou větších sondách odkryty v presbytáři: na východní stěně se nachází polopostava anděla a na jižní stěně figura biskupa. Jakkoliv stupeň odkrytí neumožňuje podrobnou uměleckohistorickou analýzu, jejich datace do poslední čtvrtiny 15. století je na základě formálních znaků nepochybná. Z mobiliáře se zachovala osmiboká křtitelnice s vročením 1484. V roce 1485 Václav z Maříže založil oltář sv. Václava, který měl podobu archy s malovanými výjevy ze života světce. Oltář se v kostele nacházel ještě v roce 1806 a později měl být prodán do Jihlavy.⁸

Ze samotného výčtu artefaktů spojených s Václavem z Maříže je patrné, že šlo o významného iniciátora vzniku uměleckých děl. Ve stejné době nedaleko působil jako výrazný mecenáš Jindřich IV. z Hradce (1442–1507), jeden z nejdůležitějších představitelů české stavovské obce v jagellonské době, jenž zastával úřady nejvyššího zemského komorníka a pražského purkrabího. S Jindřichem IV. se pojí několik prvotřídních uměleckých zaká-

⁶ „Famos. Wencesla / de. Maricz. Anno d. MCCCCLXXX (vynechané místo) / (vynechané místo) obiit et hic sepultus est. orate deum pro eo“.

⁷ Diecézní archiv Biskupství brněnského, fond Farní úřad Telč, listina č. 11, Václav z Maříže činí nadání k oltáři sv. Deseti tisíc rytířů v kostele sv. Jakuba v „Novém Telči“, 15. července 1494. Dále k oltáři RICHTER, Václav, *Telč. Státní zámek, město a památky v okolí.* Praha 1976, s. 10.

⁸ WOLNY, Gregor, 1860 (cit. v pozn. 5), s. 276. O dalším osudu díla není nic známo.

zek souvisejících s rozsáhlou přestavbou jeho rodového sídla v Jindřichově Hradci. Vedle architektonické úpravy sídla se věnoval výbavě interiérů, kde dal velmi kvalitními nástěnnými malbami vymalovat svou privátní kapli Panny Marie a prostor tzv. soudnice. V jindřichohradeckém farním kostele Nanebevzetí Panny Marie nechal zříditi hrobku, v níž spočinuly jeho manželky Anežka z Cimburka († 1485) a Magdalena z Gleichenu († 1492).⁹ Značné nároky na reprezentaci prostřednictvím uměleckých zakázek se u Jindřicha IV. z Hradce vysvětlují jeho vysokým postavením ve stavovské vládě a přímou vazbou na panovníka.¹⁰ Ve srovnání s tím lze mimořádnou péči Václava z Maříže o kostel sv. Jana Křitele v Českém Rudolci nazírat jako lokální variantu kvalitního uměleckého mecenátu nižšího šlechtice.

Výraznou intervencí člena rytířského rodu v interiéru farního kostela v Českém Rudolci zaznamenáváme též o bezmála století později v souvislosti se vznikem epitafu rodiny Jana Hodějovského z Hodějova. V tomto případě jde o exkluzivní uměleckou zakázku, u níž lze vysledovat vazbu k pohřební kapli Zachariáše z Hradce na zámku v Telči. Jan Hodějovský z Hodějova († asi 1608), v letech 1601–1607 moravský hofrychtář, byl členem rytířského rodu, který je spjat především s oblastí Strakonicka. V průběhu 16. století však rozvětvená rodina získala i statky na jihozápadní Moravě včetně vsi Markvarec, kde se usídlili Janovi rodiče Arkleb Hodějovský z Hodějova, komorník menšího práva Markrabství moravského v letech 1563–1566, a Johanka z Osečan, kteří jsou zřejmě také pohřbeni v kostele v Českém Rudolci, sloužícím jako farní chrám pro širší okolí.¹¹ Epitaf

⁹ Náhrobek Magdaleny z Gleichenu je v současné době uložen v bývalém minoritském klášteře, v expozici Muzea Jindřichohradecka. Náhrobek Anežky z Cimburka se zřejmě stále nachází v podlaze farního kostela Nanebevzetí Panny Marie, pod oltářní mensou stojící před epitafem Jáchyma z Hradce. Při průzkumu renesančního epitafu provedeném v rámci projektu NAKI II Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě byla pod mensou objevena erbovní náhrobní deska s nápisem, z něhož je pro značné ošlapání znatelná jen část: „Anno do^mccc^olxx^o/xv domin“ (dále nečitelné). Erb ve spodní části náhrobníku je notně ošlapaný, při bočním nasvícení štítu je však patrná šachovnicová struktura připomínající cimbuří z erbu pánů z Cimburka. Identifikace nalezené desky s náhrobkem Anežky z Cimburka je tedy pravděpodobná.

¹⁰ Mecenátu Jindřicha IV. z Hradce se recentně věnují VANĚK, Martin, *Reprezentativní prostory Jindřicha IV. z Hradce* (diplomní práce). Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Brno 2008; LAVIČKA, Roman, *Pozdně středověká architektura v Jindřichově Hradci za vlády Jindřicha IV. z Hradce (1463–1507)*. Jihočeský sborník historický LXXXVI, 2017, s. 28–59 (zde na s. 37–38 a 41–46).

¹¹ Jan (VII.) Hodějovský z Hodějova na Markvarci by neměl být zaměněn se

Hodějovských, situovaný v severovýchodním koutě kostelního dvoulodí, má formu monumentální, přibližně sedm metrů vysoké žulové edikuly s figurálními štukovými reliéfy. Sestává ze soklu s pamětní deskou a erby, nad níž se nachází ústřední část s vyobrazením figur Jana Hodějovského z Hodějova, jeho dvou synů, dvou dcer a první manželky, Rosiny z Vartembergka, jak se modlí k ukřižovanému Kristu. V tympanonu se nachází polopostava Boha Otce a celý monument je završen postavou Vítězného Krista, doprovázeného po stranách dvěma anděly. Dle pamětního nápisu¹² epitaf vznikl v roce 1582 po smrti Rosiny z Vartembergka, dále je v textu obsažena připomínka na již zemřelé rodiče Jana Hodějovského a zároveň je vytvořen na paměť ještě žijících potomků.¹³

Všechny štukové reliéfy se vyznačují precizní sochařskou modelací, která je ještě umocněna užitím polychromie v technice fresco-secco, jež se souvisle dochovala pod silnou krustou druhotných vápenných nátěrů.¹⁴ Vrstva druhotných nátěrů donedávna dílo značně znehodnotila a zcela zastírala jeho původní vzhled, což vedlo k dlouhodobému přehlížení odbornou veřejností. K epitafu dosud nebyly objeveny starší písemné prameny než Cerroniho soupis sepulkrálií z konce 18. století, proto můžeme

svým známějším příbuzným a současníkem, humanistou Janem (IV.) Hodějovským z Hodějova na Řepici (1496–1566). K moravské větvi rodu viz PAPROCKÝ z Hlahol, Bartoloměj, *Zrcadlo Markhrabstwj Morawského*. Olomouc 1593, list CCLXXXI–CCCLXXXII; JIREČEK, Josef, *Jan Hodějovský z Hodějova, jeho rod i působení a latinské básnické tovaryšství jeho*. Praha 1884, s. 10–11, 17, 21; VICHŘ, Josef, *Dějiny rodu Hodějovských z Hodějova* (rukopis). Kraselov 2002, s. 39–42.

¹² „Letha 1582. Tento pohrzeb dal gt udielati urozeny pan Jan ho / diegowsky z hodiegowy a na Markwartcy Musther a Colmistr Mark / Mor. w kralo uherske. Na pamat. do / bre pamie pa Arkleba z Hodiegowy / pana Otce sve^o a pany Johanky Ho / degowske z Wosecan pa Materze swe // Tez pa Eufrozyny z Wartemberka / manzelky swe kteraz usnula w pa / leta to^o 1582 v podiely před hromnice / wtoto mistie Tiela jichz odpociwagi / tudiz pan Jan z hodego sobe y potok.u / swy kdyby kere pa Buh pola racil ab / tu tiela gegich w pa^o Bohu odpociwaly“.

¹³ Synové Jana Hodějovského Oldřich a Tomáš Dětrich se dožili dospělého věku, stejně jako dcera Anna, která se roku 1589 provdala za Prokopa Lhotského ze Ptení. Jméno druhé dcery se nepodařilo zjistit. K synům Jana Hodějovského viz JIREČEK, Josef, 1884 (cit. v pozn. 12), s. 21. Dceru Annu zmiňuje PAPROCKÝ z Hlahol, Bartoloměj, 1593, list CCCXXXIII.

¹⁴ Epitaf prochází v průběhu let 2019–2020 restaurátorským zásahem, jehož cílem je kompletní odkrytí renesančního díla s původními povrchovými úpravami. Restaurování provádí Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. K okolnostem restaurátorského zásahu viz MÍČHALOVÁ, Zdeňka, „Objev“ epitafu Jana Hodějovského z Hodějova v Českém Rudolci. Zprávy památkové péče LXXIX, č. 2, 2019, s. 214–215.

o důvodech překrytí epitafu jen spekulovat. Až v období dvacátých let 17. století se objevují první informace o konfesní příslušnosti moravské větve Hodějovských. Synové Jana Hodějovského se coby nekatolíci účastnili stavovského povstání, po jeho porážce jim byl konfiskován majetek a byli nuceni ke konverzi. Hypoteticky lze proto uvažovat, že k prvnímu zatření epitafu mohlo dojít v souvislosti s rekatolizací a snahou vymazat z církevního prostoru protestantskou minulost. Zároveň nelze vyloučit možnost, že po odchodu potomků Jana Hodějovského z regionu přestala na epitafu probíhat údržba a veškerá péče nadále spočívala pouze v přetírání při bílení interiéru kostela.

Mimořádná umělecká kvalita díla a pro sepulkrální sochařství 16. století velmi netradiční užití polychromovaného štuku značně omezily prostor pro hledání analogií. Zmíněný materiál a datace do osmdesátých let 16. století ihned vedly k porovnání epitafu se štukovými reliéfy v pohřební kapli Všech svatých na zámku v Telči, kterou dal vybudovat pro sebe a svou rodinu nejvyšší komorník a hejtman Markrabství moravského pan Zachariáš z Hradce. Telčská kaple je monumentální realizací, která vznikala jako dlouhodobý projekt, započatý už na konci šedesátých let 16. století, a zcela dokončena byla až v roce 1589.¹⁵ Její bohatá výbava sestává z malířské a štukové dekorace stěn a klenby, datované rokem 1580, mramorové tumby s ležícími štukovými figurami Zachariáše z Hradce a Kateřiny z Valdštejna a baldachýnového oltáře, na němž se rovněž uplatnily štukové sochy. Sochařská dekorace byla dříve připisována italskému štukatérovi Antoniu Melanovi, jenž vyzdobil rožmberskou Kratochvíli, od tohoto připsání se však v poslední době upustilo a předpokládá se autorství blíže neznámé skupiny italských štukatéru činných v Telči.¹⁶ Sochařským provedením jsou figurám rudoleckého epitafu nejbližší štukové postavy na tumbě. Při porovnání detailů, jako je modelace rukou, ušních boltců, částí rytířské zbroje či podrobností ženského šatu,

¹⁵ Datací počátku výstavby kaple upřesnil dendrochronologický průzkum, viz BLÁHA, Jiří – KYNCL, Tomáš, *Přínos dendrochronologie pro poznání stavebních památek Telče*. Průzkumy památek XV, č. 2, 2008, s. 99–118 (zde na s. 106–108). Vybavení interiéru bylo završeno dokončením oltáře v roce 1589, viz KRČÁLOVÁ, Jarmila, *Renesanční stavby Baldassara Maggiho v Čechách a na Moravě*. Praha 1986, s. 65.

¹⁶ Dosavadní bádání o kapli Všech svatých shrnují JAKUBEC, Ondřej – WAISSER, Pavel, *Mauzoleum Zachariáše z Hradce na zámku v Telči a jeho výzdoba v kontextu renesančních zámeckých kaplí*. *Opuscula historiae atrium* LXIV, č. 1, 2015, s. 2–31.

obr. 3. Detail epitafu Hodějovských, portréty synů a dcer v průběhu restaurátorského zásahu

je nepochybné, že jde o dílo téhož sochaře. Vazby mezi oběma díly vysledované ve stylové rovině lze navíc prohloubit o úroveň osobních vztahů mezi objednavateli. Jan Hodějovský z Hodějova figuroval mezi důvěrníky Zachariáše z Hradce¹⁷ a v roce 1586 se jeho druhou manželkou stala blíže neznámá „panna z *fracimoru paní na Telči*“.¹⁸ Roku 1589 se Jan Hodějovský účastnil pohřbu Zachariáše z Hradce, přičemž byl kazatelem Zikmundem Domináčkem z Písnice v pohřební řeči zmíněn jako Zachariášův nejmilejší přítel.¹⁹ Blízká osobní vazba mezi oběma šlechtici je zřejmá, a proto je pravděpodobné, že díky přátelskému vztahu získal Jan Hodějovský z Hodějova k vytvoření epitafu pro svou rodinu prvotřídního umělce činného v té době v Telči.

Závěrem lze konstatovat, že dobře dochovaný venkovský kostel Narození sv. Jana Křtitele v Českém Rudolci, který fungoval pod patronátem místní rytířské šlechty, vypovídá o dosud velmi málo probádaných nárocích na uměleckou reprezentaci nižší aristokracie. Zároveň v sepulchrálních památkách uchovává informace o členech rytířských rodů, k nimž se vztahuje jen minimální množství písemných pramenů.

* Článek vznikl v rámci projektu MKČR NAKI II Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě, DG18Po2OVV0o5, 2018–2022.

¹⁷ LEDVINKA, Václav, *Rezidence a dvůr Zachariáše z Hradce v Telči (1550–1589)*. In: Václav Bůžek (ed.), *Opera Historica III, Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*. České Budějovice 1993, s. 199–211 (zde na s. 206).

¹⁸ BŮŽEK, Václav – HRDLIČKA, Josef, *Rodinný život posledních pánů z Hradce ve světle jejich korespondence*. In: Václav Bůžek (ed.), *Opera Historica VI, Poslední páni z Hradce*. České Budějovice 1998, s. 145–271 (zde na s. 265–266).

¹⁹ VEČEŘE, Vojtěch, *Zachariáš z Hradce a jeho posmrtný obraz v pohřební řeči Zikmunda Domináčka z Písnice*. Jihočeský sborník historický LXXXVI, 2017, s. 60–112 (zde na s. 95).

Sepulchrální památky v klášteře Svaté Dobrotivé v Zaječově*

Milan Hlinomaz – Hana Pátková

Sepulchral monuments in the monastery of Svatá Dobrotivá in Zaječov. The beginnings of the monastery in Zaječov, also called Svatá Dobrotivá, or Ostrov – Insula, are unclear. It was probably originally a convent of Benedictine Williamites, which handed over soon after its establishment to the Order of Hermits of Saint Augustine (before 1266). The cloister was founded by Oldřich Zajíc of Valdek. The Zajíc of Valdek family belonged to the Buzice family, whose coat of arms was a pig's head. The consciousness of kinship was maintained among the families using this coat of arms and was also reflected in their relationship to the convent. The friary was probably supposed to be a family burial ground. However, some members of the family were buried in the St. Vitus's Cathedral in Prague. Another burial place was Budyně nad Ohří in northern Bohemia. The tombstones of family members in Zaječov have generally not been preserved. An exception is the tombstone of Mikuláš of Házmburk and at Kost, who died on 8 October 1459. Other sepulchral monuments reflect the fact that the friary was re-established by Augustinians at the end of the following century after it was abandoned by monks in the second half of the 16th century. They established a tomb in the presbytery of the church in 1691. The entrance to it was originally covered with a stone slab, now it is equipped with a cast iron slab from 1721. The friary remained in the property of the Zajíc of Házmburk family until 1591, when it was sold to the Lobkowicz family. From the 1590s, when complex of the friary was confiscated as a component of the Lobkowicz property, it was administered by the captains (hetmans) of the nearby chamber manorial estates of Žebrák, Točnick and Zbiroh. At that time, it had probably been abandoned by the friars for several decades. However, Kateřina, the daughter of Mikuláš of